

ŠTA NIJE DJELOVALO – I ZAŠTO JE TO VAŽNO

VODIČ ZA NOVINARSTVO USMJERENO
NA RJEŠENJA ZA PRETVARANJE POUČNIH
NEUSPJEHA U VAŽNE PRIČE

Kada „rješenje“ za neki problem koji istražujemo ne uspije, to ne znači da je priča završena. Štaviše, to može postati vrijedan podatak. U novinarstvu usmjerenom na rješenja to se naziva „poučan neuspjeh“, gdje inicijative ili intervencije koje ne uspiju mogu osvijetliti kako društva reagiraju na probleme. Izvještavanje o poučnim neuspjesima prevazilazi puko utvrđivanje ko je kriv. Cilj mu je da razumije zašto neko rješenje nije uspjelo i šta se iz toga može naučiti.

U ovom vodiču mentoru u [programu Constructive News: Fostering Solutions Journalism Across Europe](#) (Konstruktivne vijesti: Podsticanje novinarstva usmjerenog na rješenja širom Evrope, **SoJo Europe**) dijele praktične načine izvještavanja o poučnim neuspjesima: priče u kojima se istražuje zašto određena ideja nije uspjela, šta smo naučili u tom procesu i kako te lekcije mogu oblikovati buduća rješenja.

Cilj novinarstva usmjerenog na rješenja je učenje, a ne savršenstvo. Kako primjećuje nezavisna novinarka i mentorka programa SoJo Europe Catherine Edwards: „Lako se zanijeti željom da se pronade najbolje ili savršeno rješenje.“ SoJo priče ne zahtijevaju nužno pozitivno rješenje i „u redu je izvještavati o tome kao o poučnom neuspjehu“, kaže ona.

SAVJETI ZA PRETVARANJE POUČNIH NEUSPJEHA U VAŽNE PRIČE

Projekat u zajednici koji je imao probleme s finansiranjem ili politika koja nije postigla željene rezultate i dalje nudi lekcije vrijedne istraživanja, pomažući da izvještavanje ostane autentično. Izvještavanje o rješenjima koja se bore s preprekama može pomoći publici da zamisli složenost takvih problema.

Vratite se na početak. Novinari koji rade na pričama o neuspješnim rješenjima moraju preoblikovati svoj pristup. [Ruby Russell](#), viša urednica za *Unbias the News*, za početak predlaže oštrij fokus: „Potrebna su vam vrlo jasna pitanja: koji problem pokušavamo riješiti?“

Na osnovu svog iskustva u izvještavanju i mentorstvu, Russell smatra da neki novinari imaju potrebu da razumiju ili prenesu sve. Dodaje da jasan fokus sprečava da se priča otme kontroli i postane sveobuhvatan narativ. Na osnovu svojih prethodnih uredničkih projekata o migracijama i energiji, Russell nudi neke prijedloge za preusmjerenje fokusa izvještavanja na poučne neuspjehe:

- **Šta je bio cilj rješenja?** I njeno dodatno pitanje: Jeste li vi razumjeli rješenje i njegov cilj?
- **Za koje pretpostavke se ispostavilo da su pogrešne?** Šta je bio opći ugao rješavanja problema?
- **Šta su naučili implementatori rješenja?** I koje su nove strategije proizašle iz toga?

Tražite nešto novo čak i u neuspjesima. Kada istražuju neuspjehe, novinari riskiraju da ponavljaju poznate narative. Slobodna novinarka i urednica Mathilde Dorcadie dijeli savjet za predstavljanje priča koji je dobila od svog bivšeg urednika: „Morate mi ispričati priču o kojoj je bilo nemoguće izvještavati prije 10 godina.“ Ovaj kreativni test se može primijeniti i na poučne neuspjehe. Istražite šta je ovaj put drugačije te kako i zašto bi ponuđena rješenja mogla propasti ili su već propala.

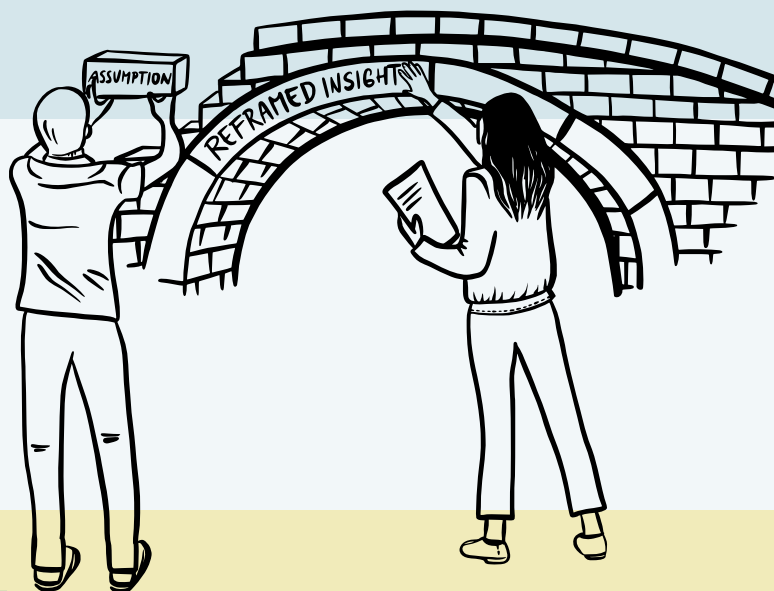
Na primjer, Dorcadie je zatražila od svojih učenika – koji su istraživali usamljenost među starijim osobama u četiri evropske zemlje – da razmisle zašto bi intervencije mogle propasti ako se ne pozabave korijenskim uzrokom ovog fenomena. Jedno rješenje koje se pojavilo bio je robot jedne tehnološke kompanije. „Ali ako razgovarate sa starijim osobama, da li i oni to vide kao dobro rješenje za svoju usamljenost?“

Priča o neuspjehu postaje vrijedna kada iznese na površinu nove obrasce ili otkrije sistemske slijepe tačke. Kako kaže Dorcadie: „Ako mi date nešto što već znam ili što sam već pročitala, koja je onda svrha?“ Izvještavanje o poučnim neuspjesima znači pokazati kako društvo uči ili čak ne uči iz prethodnih pokušaja.

Razlikujte istraživački pristup i pristup usmjeren na rješenja. Priča o neuspjehu se može lako preliti u teritoriju istraživačkog novinarstva koje pronalazi nepravdu, nemar ili sistemski neuspjeh. To je definitivno važno. U novinarstvu usmjerenom na rješenja „neuspjeh“ se posmatra iz konteksta učenja, kako dijeli osnivačica organizacije Inclusive Journalism Sanne Breimer.

„Odgovornost je važno pitanje“, Breimer kaže o izvještavanju o neuspjesima. „Pravda je srž istraživačkog novinarstva. Novinarstvo usmjerenom na rješenja je poput sljedećeg koraka, a dobra SoJo priča će se više baviti nečim što se već događa, ali je neuspješno, i time koje podatke imamo da dokažemo da je propalo.“

Prilikom izvještavanja o neuspjelim rješenjima korisno je fokusirati se na lekcije, a ne na optužbe. Na taj način novinari pomažu čitaocima da razumiju neuspjeh kako bi buduća rješenja bila bolja, a ne samo da bi skandali bili veći.

JOURNALISTS CAN APPROACH NOVINARI NA RAZLIČITE KLJUČNE NAČINE MOGU PRISTUPITI I IZVJEŠTAVATI O NEUSPJEHU.

Istraživačko novinarstvo pita: *Ko je odgovoran? Kako ih možemo smatrati odgovornima za neuspjeh?*

Novinarstvo usmjerenom na rješenja pita: *Šta možemo naučiti? Zašto pokušaj nije uspio? Kako drugi mogu izbjeći istu grešku?*

Prikupite dokaze o neuspjehu i učenju. Breimer smatra da izvještavanje o poučnim neuspjesima omogućava novinarima da steknu „dobro razumijevanje toga kako su [rješenja] propala da drugi ne bi ponovili isti neuspjeh.“

Breimer savjetuje novinarima da se prilikom intervjuisanja izvora oslone na četiri stuba SoJo novinarstva (odgovor, uvidi, dokazi i ograničenja).

ŠTA MOŽEMO NAUČITI IZ NEUSPJEŠNIH RJEŠENJA?

Bogata i poučna priča o neuspjehu ne prati samo neuspjeh već i proces učenja koji slijedi, tako da „ljudi dobiju dobar uvid u to šta je dovelo do neuspjeha“, kako Breimer dodaje, „kako ne bi ponavljali iste greške u budućnosti“.

Osnježivanje treba biti u središtu poucnog izvještavanja o neuspjehu. Iako je cilj novinarstva usmjerenog na rješenja uglavnom osnazivanje publike, Edwards kaže da to ne moraju uvijek biti „jednodimenzionalne sretne priče“.

- Pitajte zajednice šta bi uradile drugačije
- Utvrdite mjerljive znakove da je program podbacio, bilo kroz smanjenje učešća, prekoračenje troškova ili neostvarene ciljeve
- Istražite šta se promijenilo nakon neuspjeha. Jesu li akteri prilagodili svoju strategiju ili su potpuno odustali od nje?

Ona smatra da je upravo to moć izvještavanja o poucnim neuspjesima: ne samo da pokazuje transparentnost već i čitaocima daje realan osjećaj da se nešto radi. „Ljude možete osnaziti i govoreći: 'Ovo rješenje nije uspjelo, ali nas je naučilo ovome ili onome.' Ta [otvorenost u izvještavanju] će nam pomoći da se u budućnosti uspješnije pozabavimo problemom.“

Zapamtite: Izvještavanje o poucnim neuspjesima nije prećutkivanje nedostataka već pružanje čitaocima dubljeg razumijevanja o tome šta djeluje, a šta ne djeluje i zašto.

Kada izvještavate o poucnim neuspjesima, imajte na umu sljedeći pristup:

1. **Počnite s jasnoćom i definirajte problem koji je rješenje trebalo riješiti.** Kako savjetuje Ruby Russell, postavite „vrlo jasna pitanja“ kojima ćete se voditi u izvještavanju.
2. **Čak i neuspjeh može pružiti korisne informacije.** Prema savjetu Mathilde Dorcadie, sagledajte neuspjeh iz današnje perspektive i vidite koji aspekti novih rješenja bi mogli biti neuspješni.

3. **Razlikujte istraživački pristup i pristup usmjeren na rješenja.** Pritom nemojte dokumentirati samo dokaze o neuspjehu već i lekcije koje ga prate, kako primjećuje Sanne Breimer. Postavljajte refleksivna pitanja i nemojte se usmjeriti na okrivljavanje. Odgovornost je važna, ali u fokusu je učenje.

4. **Osnajujte druge, ali ih ne utištavajte.** Catherine Edwards nas podsjeća da neuspješna rješenja i dalje mogu osnaziti ljude kroz lekcije koje donose.

Kada novinari ističu i obećanja i zamke društvenih inovacija, stvaraju javni zapis učenja. Čitaoci ne dobijaju samo inspiraciju već i sposobnost rasuđivanja. Kao što kaže Russell: „Ako novinari otkriju da je problem koji posmatramo predstavljen na pogrešan način, onda možemo pomoći u kreiranju novih narativa ili ispričati drugačije priče koje predstavljaju problem na drugi način.“

KONTAKTIRAJTE NAS

Bilo da imate pitanja, želite obuku iz novinarstva usmjerenog na rješenja ili želite sarađivati s nama, naš tim je posvećen tome da vam pruži podršku. Kontaktirajte nas na **transitions@tol.org** da zajednički istražujemo novinarstvo usmjereno na rješenja, razmjenjujemo ideje i ostavimo trag.

TU SMO DA POMOGNEMO

Partneri na projektu:

Transitions

**SOLUTIONS
JOURNALISM
NETWORK**

Ova publikacija se ni u kojem obliku i ni na koji način ne smije umnožavati, distribuirati ni prenositi u komercijalne svrhe bez pismene dozvole Transitionsa. Svi citirani materijali su pripisani odgovarajućim govornicima kako je naznačeno u tekstu.